

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia till ju.L5@regeringskansliet.se

Remissyttrande över betänkandet Skärpta straff för flerfaldig brottslighet (SOU 2023:1)

Regeringskansliets dnr Ju2023/00373

Tingsrätten har granskat utredningens överväganden och förslag och vill framföra följande.

Lagfästa straffmättningsstationer

Tingsrätten avstyrker utredningens förslag om lagfästa straffmättningsstationer. På ett allmänt plan kan det konstateras att förslaget begränsar domarens självständighet samt utrymmet för nyanserade bedömningar. Med lagfästa straffmättningsstationer finns det vidare en risk att omständigheter som i dag beaktas i skärpande riktning inte längre kommer att påverka straffet, detta framför allt när straffvärdet överstiger sex år då det enligt den föreslagna lydelsen ska finnas ett intervall om minst sex månader mellan straffmättningsstationerna. Ett exempel på detta är när någon har begått ett visst brott med ett så högt straffvärde att det endast mäts ut i hela år eller hela år och sex månader, och därutöver ett eller flera brott som endast skulle föranleda ytterligare några månaders fängelse. I dessa situationer medför lagförslaget att ett lägre straff måste dömas ut än vad som för närvarande är möjligt i motsvarande situation. Ett annat exempel är de fall då det finns anledning att sätta ned straffet med några månader på grund av sådana billighetsskäl som anges i 29 kap. 5 § brottsbalken, särskilt då reduktion ska ske på grund av att den tilltalade varit häktad under lång tid med restriktioner. En reduktion på mindre än ett halvår är enligt förslaget då inte möjligt på högre straffnivåer. För att förslaget ska få önskad effekt krävs att majoriteten av domarna i dessa situationer är benägna att avstå helt från att beakta billighetsskälet. I annat fall kommer förslaget att få motsatt effekt, alltså att större reduktion sker och lägre straff döms ut än vad som för närvarande görs i motsvarande situation. Skälen för förslaget om lagfästa

straffmättningsstationer är svaga och uppväger sammanfattningsvis inte de nackdelar en sådan reglering skulle medföra.

I vart fall bör det i det fortsatta arbetet övervägas att förtydliga den föreslagna lydelsen i 26 kap. 1 § brottsbalken. Den första punkten i den föreslagna lydelsen är för närvarande, utifrån ordalydelsen, tillämplig på samtliga fängelsestraff som överstiger en månad. Ett intervall med en borte gräns bör därför införas som begränsar punktens tillämplighet, förslagsvis enligt följande.

1. Hela månader, hela år eller hela år och hela månader om straffet överstiger en månad, **men inte överstiger tre år**,

Samma struktur återfinns bl.a. i punktsatserna i 26 kap. 2 och 35 kap. 1 §§ brottsbalken. Förtydligandet bör på motsvarande sätt ske av punkterna två och tre i den föreslagna lydelsen.

En ny modell för straffmätningen av flerfaldig brottslighet

Utredningen föreslår att en ny modell för straffmätningen av flerfaldig brottslighet införs. Tingsrätten har inga invändningar mot modellen i sig och har förståelse för att det är förenat med stora svårigheter att utforma den tydligt i lagtext, men ställer sig ändå frågande till hur stort genomslag modellen, såsom den utförligt utvecklats i betänkandet, kommer få i rättstillämpningen. Detta då den svårigen kan utläsas av den föreslagna lydelsen av 29 kap. 1 § brottsbalken. Härigenom finns det en risk att domarna i varierande grad kommer tillämpa modellen i straffmätningen, vilket i sin tur kommer leda till oförutsägbarhet och oenhetlighet i rättstillämpningen.

Vid flerfaldig brottslighet som har ett starkt inslag av kränkning av en enskild person bör resultatet av den s.k. hjälpregeln enligt utredningen i hög grad vara vägledande, något som ska syfta till att skärpa straffen för dem som begått flera brott som innefattar en allvarlig kränkning av brottsoffret. Det bör förtydligas hur den nya modellen för straffmätning förhåller sig till straffmätningen för brott där den brottsliga handlingen utgörs av flera brottsliga gärningar, ex. grov kvinnofridskränkning.

Såvitt gäller utredningens övriga förslag och bedömningar har tingsrätten inga synpunkter att lämna.

I handläggningen av ärendet har lagmannen Lena Egelin, chefsrådmannen Maria Edwardsson, rådmannen Elin Tysklind samt tingsfiskalen Max Swalling, föredragande, deltagit.